

ELS REMEIS POPULARS: AVUI FEM OLI DE COP

Nom del centre: CEIP SANTA BÀRBARA de Vidrà

Persona de contacte: Ramon Redorta

Adreça de correu electrònic: b7004062@xtec.cat

Web: www.xtec.cat/centres/b7004062

Àmbit d'actuació

Context educatiu: La recollida de les flors, la fem a l'entorn de l'escola, en un marge proper. A l'escola en farem la preparació i la maceració. **Context local:** Es demanarà de dur a terme una conferència sobre herbes remeieres en dependències de l'Ajuntament. **Context curricular:** És una activitat transversal, en què es treballen les àrees de coneixement del medi natural i social, llengua i matemàtiques. **Context de difusió i comunicació:** A través de la revista escolar *La Martingala* es divulgaran els treballs. Si hi ha el vistiplau de l'Ajuntament, es farà una conferència en un local municipal pels volts del Dia Mundial de la Salut (7 d'abril), a l'inici del tercer trimestre.

Destinataris: Alumnes dels cicles mitjà i superior, mestre de coneixement del medi natural (pot haver-hi coordinació interdisciplinària amb el mestre de llengua i el mestre de matemàtiques, si escau).

Antecedents i justificació

El motiu que ha originat aquesta activitat ha estat que a tocar de l'escola hi havia una planta florida de l'herba de Sant Joan. El mestre de coneixement del medi natural cada any per Sant Joan en fa per tradició, i ha adquirit aquests coneixements a través del canal oral (i/o afectiu/efectiu), en particular, per via familiar (la seva àvia).

Descripció de l'activitat

L'eix del treball ha estat l'elaboració de l'oli de cop amb herba de Sant Joan (hipèric), però alhora s'emmarca dins d'un treball de camp sobre la medicina popular. A partir d'aquí, s'ha fet recerca de nous remeis populars amb la participació de la gent gran del poble, i s'ha anat ampliant el treball. També s'han relacionat les herbes amb la cultura tradicional catalana.

Per fer oli de cop, cal oli d'oliva i flors de l'herba de Sant Joan. El que és tradicional és collir la flor el vespre o la nit de Sant Joan (a la revetlla), que és el moment més màgic i mitològic per a la nostra cultura. Però la recol·lecció també es pot fer pels volts d'aquestes dates. El que sembla normal és trobar-la florida al començament de l'estiu a qualsevol marge. Ara bé, sol allargar la florida ben bé tot l'estiu. A la muntanya, en terrenys més elevats, i en concret al Prepirineu, hi floreix més tard. A l'entorn de la nostra escola, la vam trobar florida el setembre i l'octubre. És una planta del solstici d'estiu. Un cop collides les flors grogues, es posen a macerar dins d'un pot de vidre on afegim oli. I ben tapat, agafem el pot i el posem a l'ampit de la finestra que tenim de cara al sol, i deixem que s'hi estigui quaranta dies a sol i serena. Un cop transcorreguts aquests dies, es filtra l'oli amb un colador i es fica dins d'un potet de vidre tancat hermètic. El pot es deixa a la nostra farmaciola, i ja tenim la medicina a punt per als primers auxilis de cops i ferides petites.

A partir d'aquest moment, l'oli de cop es presenta a tota l'escola com una medicina feta per nosaltres mateixos, i els nens se l'apliquen tòpicament, quan es fan un pelat o es donen un cop, d'una manera ben natural i normalitzada.

Per altra banda, cada alumne/a ha fet recerca i ha trobat nous remeis casolans que ha recollit.

Temporalització: Per fer l'oli de cop, es cull la flor de l'herba i es prepara la maceració en una hora, i s'ha d'esperar 40 dies a sol i serena (de 3 setmanes a 6 setmanes aproximadament, depenent del sol i el color que ha agafat l'oli, ja que s'ha de tornar vermell). Passats els dies de maceració, es filtra i es fica dins d'una ampolla amb una altra hora. El treball de camp sobre herbes remeieres i remeis casolans es duu a terme durant el curs, a partir del primer trimestre, i s'hi destina una hora a la setmana, que serà compatible amb la d'informàtica. S'acabarà amb la conferència al tercer trimestre.

ELS REMEIS POPULARS: AVUI FEM OLI DE COP

Recursos i eines de gestió

- 1) Alumnes de cicle mitjà i cicle superior, i el mestre de coneixement del medi natural.
- 2) Cost zero (l'oli de cop). El material, el poden dur els alumnes de casa: oli i un pot de vidre que es pugui reutilitzar.
- 3) Creats en el centre mateix.

Objectius específics de l'activitat de l'oli de cop

Elaborar oli de cop, una medicina tradicional catalana.
Establir un lligam/vincle entre medicina i cultura.
Comparar la medicina natural amb la medicina convencional.
Aprofitar els recursos que ens proporciona el medi per a l'autosubsistència o supervivència.
Adaptar-nos al medi que ens envolta com un animal al seu ecosistema.
Valorar les herbes remeieres com un patrimoni natural que cal conservar i potenciar.
Valorar la saviesa popular i les fonts orals com una eina de transmissió de coneixements.
Curar-se i curar els companys amb una medicina de creació pròpia.

Continguts propis que es desprenen de l'activitat de l'oli de cop comuns per a CM i CS

Procedimentals

Recol·lecció de les flors de planta en el seu medi.
Maceració de les flors amb oli.
Compilació de coneixements de la gent gran sobre les herbes remeieres.
Contrastació de la medicina popular amb la que és pretesament científica i convencional.
Comparació del tractament amb l'oli de cop amb altres teràpies més usuals.
Adaptació al medi que ens envolta tot fent ús del que ens proporciona.

Conceptuals

La medicina convencional i la medicina tradicional d'arrel popular.
L'herba de Sant Joan. Herbes de Sant Joan.
La nit de Sant Joan. Mitologia catalana.

Actitudinals

Interès per aprendre els remeis populars de la gent gran.
Respecte de les diferents creences sobre els beneficis de la medicina.
Valorar com a patrimoni cultural els coneixements sobre la higiene i la cura personal adquirits per tradició oral.

ELS REMEIS POPULARS: AVUI FEM OLI DE COP

Avaluació/valoració/difusió

L'oli de cop s'ha donat a conèixer a la revista del centre adreçada a les famílies, s'ha venut en una fira en què s'havia convidat l'escola del poble veí (Fira de Santa Llúcia), i també al Fòrum Viu el Parc. Un dia del tercer trimestre es preveu fer una conferència (activitat avaluativa) sobre les herbes remeieres anomenada "La medicina dels nostres avis és útil en l'actualitat?". En l'esmentada conferència es faran públiques les conclusions que, segons semblen apuntar els presents estudis, aquesta medicina encara serveix, i molt, si posem només per exemple l'oli de cop. A la conferència es parlarà de la medicina popular, de l'oli de cop, del treball exploratori amb altres herbes remeieres, i també de les corresponents teràpies tradicionals. Tot és fruit de la recerca amb la gent gran del poble. Es valorarà l'actitud de responsabilitat per tal que no es perdi la saviesa popular del poble. Es prendran en consideració els arguments que hi donin tant a favor com en contra.

Annex. Relació curricular que justifica la realització del treball de camp "Els remeis populars"

Objectius

Objectius generals de l'àrea. Justificació per fer el treball de camp

1. Identificar propietats d'objectes i d'organismes a partir de l'observació, la comparació i la classificació.
2. Reconèixer fets, fenòmens i processos que s'esdevenen en ells mateixos o en el seu entorn; avançar progressivament en la utilització de criteris científicament acceptables per a la seva interpretació.
3. Fer servir correctament els termes científics en tot tipus d'expressió –oral, escrita i gràfica-, que han d'utilitzar per a la descripció dels fets i per a l'elaboració d'informes de les activitats experimentals.
4. Preguntar-se, cada vegada més, pels fets que observem quotidianament i per les respostes que la ciència hi ha donat fins ara.
5. Buscar respostes creatives i originals als interrogants utilitzant els procediments (processos i tècniques científics) adequats al nivell i a la temàtica.
6. Manipular correctament, i de forma cada vegada més acurada, els materials, aparells i instruments de laboratori i de camp previstos per a l'aprenentatge experimental.
7. Justificar amb arguments les afirmacions pròpies i saber contrastar-les amb les de les altres persones, en la perspectiva d'avançar en el pensament crític.
8. Entendre la salut personal, social i del medi ambient com un bé de l'individu i de la comunitat que cal conservar, preservar i potenciar.
9. Tenir una visió positiva de les aportacions de la ciència i la tecnologia a la societat.
10. Conèixer les principals riqueses i mancances de l'entorn natural, especialment de Catalunya. Adquirir actituds de respecte, conservació i aprofitament dels recursos humans, naturals i tècnics.

Continguts per CM i CS

Continguts procedimentals

Manipulació d'eines de treball: embuts, sífo...

Ús d'habilitats i tècniques per a la recol·lecció i classificació de mostres.

Recollida, ordenació i classificació de dades significatives obtingudes a partir de l'observació i experimentació per mitjà de les tècniques i els instruments més idonis.

Descripció intuïtiva oral, escrita i gràfica d'éssers, fets i fenòmens observats.

Identificació i control d'algunes variables que intervenen en els canvis d'objectes, éssers o fenòmens.

Predicció d'un resultat a partir de l'observació i experimentació.

Continguts conceptuals

Propietats físiques dels materials: estat (sòlid, líquid, gasós), solubilitat en aigua, etc.

Creixement i desenvolupament d'algunes plantes.

Els canvis a la natura en les diferents èpoques de l'any.

La translació de la terra.

Higiene i cura de la pell.

Relacions que s'estableixen entre els éssers vius i el medi.

La domesticació i el conreu.

La conservació dels medis naturals.

Continguts actitudinals

Respecte vers l'entorn en la recollida de mostres per a l'observació i experimentació.

Interès pels esdeveniments de caire científic i tecnològic que tenen lloc al nostre entorn.

Interès per dur a terme alguna afecció científica: recol·lecció, conservació, col·lecció.

Consciència de la influència dels costums en la salut.

Continguts per a CS

Objectius procedimentals

Formulació d'hipòtesis senzilles i disseny d'experiències per provar-les.

Continguts conceptuals

Mescla i substància pura.

Canvis com a resultat de la transferència d'energia: font d'energia i receptor d'energia.

Continguts actitudinals

Esperit crític vers la influència dels costums en la salut.

Valoració del paper de la ciència en la vida diària.

